

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

Emine Ayça CEYLAN**
Didem KILIÇ MOCAN***

Öz: Okul öncesi eğitim öğretmenleri gün boyu çocuklarla iletişim halindedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların öğretmenleriyle iletişim kurması, duygularını paylaşması; öğretmene güven duymasını ve onunla güçlü bağlar oluşturmalarını sağlar. Bu nedenle okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuklarla doğru ve etkili iletişim kurabilen bireyler olması büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada Aksaray ilindeki okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuklarla olan iletişim beceri düzeylerinin belirlenmesi ve iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli ile yürütülen araştırmanın evrenini Aksaray ilinde 2014-2015 eğitim öğretim yılında bağımsız ve özel anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise bünyesindeki anasınıfında anasınıfları öğretmeni olarak görev yapan, 317 okul öncesi eğitim öğretmeninden oluşmaktadır ve çalışmada tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma nicel yaklaşımla öğretmen-çocuk iletişim ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılarak yapılmıştır.

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim beceri düzeyleri çeşitli demografik özellikler bakımından incelendiğinde, iletişim becerilerinin cinsiyet, medeni durum, öğretmenlerin sahip olduğu çocuk sayısı, çalışılan yaş grubu değişkenleri tarafından anlamlı bir şekilde etkilenmezken; yaş, mesleki kıdem, sınıftaki öğrenci sayısı, mesleği tercih etme nedeni gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: İletişim becerisi, öğretmen, okul öncesi

* Bu çalışma, birinci yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir. Ayrıca Çalışmanın bir kısmı 4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur (03.09.2015 Ankara /Türkiye).

** Öğretmen, Milli Eğitim Müdürlüğü / Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü/ Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi.

*** Yrd. Doç. Dr. Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı/ AKSARAY.

INVESTIGATION OF PRE-SCHOOL TEACHERS' COMMUNICATION SKILLS*

Emine Ayça CEYLAN**
Didem KILIÇ MOCAN***

Abstract

Pre-school education teachers are in contact with children throughout the day. For pre-school children to communicate, to share feelings with their teachers; allows them to create a strong bond with the teacher and teacher trust. For this reason, for pre-school teachers to be the individuals who can communicate accurately and effectively with children has great importance.

In the study, it was aimed to determine the level of communication skills of pre-school education teachers with the children and to examine communication skills in terms of various variables in the province of Aksaray. The scanning model conducted with 304 pre-school education teachers who working in independent and private preschools and kindergarten within elementary school, middle school and high school in the academic year 2014-2015, in the province of Aksaray. The research was conducted with a quantitative approach by using the teacher-child communication scale and a personal information form.

When the levels of communication skills of pre-school education teachers examined in terms of various demographic characteristics; communication skills of teachers was not affected in a meaningful way according to the variables of gender, marital status, the number of children and the age group that teachers have, whereas that it was affected by the factors such as the age, occupational seniority, number of students in classrooms, the reason of their preference of this profession.

Keywords: Communication skills, teacher, pre-school

Giriş

Okul öncesi dönemde eğitimin amacı, çocuğu tüm gelişim alanlarında (bilişsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve dil) desteklemek, gelecek eğitim basamaklarına hazır ol-

* This article was produced from the master thesis by Emine Ayça Ceylan. Some part of the study has been presented at the 4. International Preschool Education Congress (03.09.2015 Ankara /Türkiye).

** Teacher, Provincial Directorate of National Education/ Aksaray University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Graduate Student at Pre-School Education Program.

*** Aksaray University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Pre-School Education Program / AKSARAY.

masını sağlamak, kendini ifade eden, yaratıcı yönlerini ve becerilerini ortaya koyan, sosyal bir birey olarak yetişmesini sağlamaktır (Zembat, 1999). Yaşamın ilk yıllarının, özellikle de 0-6 yaş döneminin, kişilerin bilişsel, davranışsal ve duygusal gelişiminde belirleyici rol oynaması, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuklar üzerindeki etkisini ön plana çıkartmaktadır. İnsan yaşamının en değerli ve kritik yılları olan okul öncesi dönemde görev yapan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin niteliklerinin yüksek olması gerekmektedir. Çünkü bu denli önemli ve kritik bir dönemin yoğun görev sorumlulukları ancak yüksek niteliklere sahip öğretmenler tarafından yerine getirilebilir (Gürkan, 2005).

Çocuğun bir bütün olarak gelişimi, erken yaşlardan başlayarak çevresiyle kurduğu etkileşimin ürünüdür. Çocuğun öğretmeniyle kurduğu iletişim çocuğun gelişiminde, öğrenmesinde, okula ve öğrenmeye karşı olan tutumunda ve okula uyumunda önemli bir faktördür (Şahin, Kandır, Can Yaşar ve Yazıcı, 2012). Okul öncesi eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin, gün boyu her an çocuklarla iletişim halinde olması, bu dönemdeki çocukların kendileri ile iletişimde olan, kendi duygularını paylaşan öğretmene güven duymasını sağlar. Bu nedenle de okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuklarla iyi iletişim kurabilen bireyler olması büyük önem taşımaktadır (Poyraz ve Dere, 2001; Köksal Akyol ve Koçer Çiftçi, 2005).

İletişim becerisi eğitimin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesinin en önemli koşullarından biridir (Çilenti, 1998). Olumlu bir sınıf ortamı, büyük ölçüde öğretmenin öğrencileriyle kurmuş olduğu ilişkilerin niteliğine bağlıdır (Yavuzer, 2001). Sınıf-içi iletişimin niteliği, öğrencilerin kişilik gelişimleri ve başarılarını etkileyen önemli bir unsurdur (Pehlivan, 2005). Öğretmenler, öğretim sırasında çocuklarla çeşitli etkileşimlerde bulunmakta ve bu etkileşimler yoluyla, çocuğun yıllar boyunca devam eden gelişim sürecinin şekillenmesine yardımcı olabilmektedirler (Şahin ve Anlıak, 2008).

Etkili iletişim becerilerine sahip öğretmenler; öğretim sürecinde etkili bir izlenim oluşturup, çocuklar ile olumlu ilişkiler kurarak öğretici kişiliklerini en üst noktaya kadar taşıyabilmektedirler (Şahin vd, 2012). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin öğrencilerine karşı empatik anlayış içinde olması ve etkili bir iletişim için gerekli olan koşulları sağlamaları; onlarla etkin ve sağlıklı iletişim kurmalarını sağlayacak, onların olumlu benlik geliştirmelerine, uyumlu kişilik özellikleri kazanmalarına, ilerdeki öğrenim hayatlarında daha başarılı olmalarına ve kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olacaktır (Çelik ve Çağdaş, 2010).

İnsan ilişkileri ile ilgili mesleklerde çalışanların başarısı ile iletişim becerilerini etkin olarak kullanabilme arasında olumlu bir ilişki olduğu rapor edilmiştir (Balci, 1996). Öğretmenin başarılı olabilmesi, sınıfındaki öğrencilerle iyi bir iletişim kurabilmesi ile doğrudan ilişkili görülmektedir. Öğretimin etkili olabilmesi iletişim süreçlerinin iyi işletilmesine bağlıdır. Bu nedenle öğretmenlerin mesleğe yönelik yeterliliklerinin arasında olması gereken önemli özelliklerden biri de iletişim becerilerinin kuvvetli olma-

sıdır. Bu durum okul öncesi eğitim öğretmenleri için daha büyük önem arz etmekte ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuklarla iyi, doğru ve etkili iletişim kurabilen bireyler olması gerekmektedir.

Buradan hareketle çalışmada Aksaray ilinde görev yapan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuklarla olan iletişim beceri düzeylerinin belirlenmesi ve iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Öğretmenlerin iletişim beceri düzeyleri nasıldır?
- 2) Öğretmenlerin iletişim beceri puanları çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
- 3) Öğretmenlerin çeşitli değişkenlere göre öğretmen-çocuk iletişim alt boyutları puanları farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Tarama modeli ile yürütülen araştırmanın evreni, Aksaray ilinde 2014-2015 eğitim öğretim yılında bağımsız ve özel anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise bünyesindeki anasınıflarında anasınıfları öğretmeni olarak görev yapan 317 okul öncesi eğitim öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada tüm evrene ulaşılmaya çalışılmış ve 304 okul öncesi eğitim öğretmeni çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Evrenini Oluşturan Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Demografik özellik		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	292	96,1
	Erkek	12	3,9
Yaş	21-30	144	47,4
	31-40	134	44,1
	41 ve üzeri	26	8,6
Kıdem	0-1	21	6,9
	2-5	102	33,6
	6-10	110	36,2
	11-15	43	14,1
	16-20	15	4,9
	21 ve üzeri	13	4,3

Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı kişisel bilgi formu ve öğretmen-çocuk iletişim ölçeği olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Kişisel bilgi formunda demografik bilgileri içeren sekiz soru bulunmaktadır. Öğretmen-çocuk iletişim ölçeği Erbay, Ömeroğlu ve Çağdaş (2012) tarafından okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuklarla kurdukları iletişim becerilerini değerlendirebilmek amacı ile geliştirilmiştir. Konuşma, dinleme, empati, mesaj ve sözsüz iletişim olmak üzere beş alt boyutta okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerini belirlemeye yönelik olan ölçek 24 maddeden oluşmaktadır ve beşli likert tipi değerlendirme-yi içermektedir.

Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek amacı ile ölçeğin tamamına ait yapılan analizlerde Cronbach alfa değeri .88; iletişim dili (konuşma) için .81; dinleme için .73; empati için .72; mesaj için .74; sözsüz iletişim için de .86; olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısının geçerliliği incelendiğinde, alfa değeri konuşma boyutu için .59-.88 arasında; dinleme boyutu için .49-.73 arasında; empati boyutu için .72-.85 arasında; mesaj boyutu için .74-.83 arasında ve sözsüz iletişim boyutu için .73-.92 arasında değişmekte olduğu rapor edilmiştir (Erbay vd., 2012). Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği Cronbach'ın alpha katsayısı hesaplanarak belirlenmiş ve .78 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi için örneklemin genel özelliklerinin belirlenmesinde betimsel istatistikten faydalanılmış ve ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Öğretmenlerin iletişim becerilerinin demografik özelliklerine göre nasıl farklılaştığını belirlemek için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır. Farkın hangi grubun lehine olduğunu belirlemek için ise gruplar arası Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğretmenler, öğretmen çocuk iletişim ölçeğinden en düşük 69, en yüksek 120 puan almıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin iletişim beceri toplam puanlarının ortalaması 104'tür.

Çalışma grubunun iletişim becerilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre çalışma grubunun cinsiyet değişkenine göre iletişim becerilerinin ve alt boyutlarının farklılaşmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 2. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
İletişim Becerileri	Kadın	292	153,71	44882,5	1399,5	0,237**
	Erkek	12	123,13	1477,5		
Konuşma (Alt Boyut-1)	Kadın	292	153,19	44911	1551	0,495**
	Erkek	12	135,75	1629		
Dinleme (Alt Boyut-2)	Kadın	292	153,95	44954,5	1327,5	0,15**
	Erkek	12	117,13	1405,5		
Empati (Alt Boyut-3)	Kadın	292	153,02	44681,5	1600,5	0,604**
	Erkek	12	139,88	1678,5		
Mesaj (Alt Boyut-4)	Kadın	292	153,1	44854	1578	0,557**
	Erkek	12	138	1656		
Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	Kadın	292	153,61	44854	1428	0,272**
	Erkek	12	125,5	1506		

** p > 0.05

Çalışma grubunun iletişim becerilerinin yaş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının analiz edildiği Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P
İletişim Becerileri	21-30	144	137,8	2	8,654	0,013*
	31-40	134	162,7			
	41 ve üzeri	26	181,37			
Konuşma (Alt Boyut-1)	21-30	144	143,54	2	3,022	0,221**
	31-40	134	159,58			
	41 ve üzeri	26	165,63			
Dinleme (Alt Boyut-2)	21-30	144	141,73	2	5,655	0,059**
	31-40	134	158,54			
	41 ve üzeri	26	181,04			
Empati (Alt Boyut-3)	21-30	144	143,08	2	3,491	0,175**
	31-40	134	159,6			
	41 ve üzeri	26	168,08			

◆ Emine Ayça Ceylan / Didem Kılıç Mocan

Mesaj (Alt Boyut-4)	21-30	144	147,58	2	2,063	0,356**
	31-40	134	153,62			
	41 ve üzeri	26	174,02			
Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	21-30	144	143,69	2	2,824	0,244**
	31-40	134	160,8			
	41 ve üzeri	26	158,54			
*p <0.05		**p>0.05				

Tablo 3'e göre çalışma grubunun yaş değişkenine göre iletişim becerilerinin farklılaştığı fakat alt boyutlarında bir farklılık olmadığı görülmüştür. İletişim beceri puanları yaş değişkenine göre farklılığının hangi grubun lehine olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre ise farklılığın 41 ve üzeri yaş grubu lehine olduğu bulunmuştur.

Tablo 4'te çalışma grubunun iletişim becerilerinin medeni hal değişkeninden nasıl etkilendiğine bakılan Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre çalışma grubunun medeni hal değişkenine göre iletişim becerilerinin hiç bir alt boyutunda farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 4. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Medeni Hal Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Medeni Hal	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
İletişim Becerileri	Evli	218	149,35	2	3,086	0,214**
	Bekar	82	157,47			
	Diğer	4	222,5			
Konuşma (Alt Boyut-1)	Evli	218	152,77	2	0,036	0,982**
	Bekar	82	151,46			
	Diğer	4	159			
Dinleme (Alt Boyut-2)	Evli	218	149,48	2	0,98	0,612**
	Bekar	82	159,66			
	Diğer	4	170			
Empati (Alt Boyut-3)	Evli	218	147,07	2	3,121	0,21**
	Bekar	82	165,78			
	Diğer	4	176			
Mesaj (Alt Boyut-4)	Evli	218	152,97	2	3,202	0,202**
	Bekar	82	147,61			
	Diğer	4	227,25			

Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	Evli	218	148,61	2	2,580	0,275**
	Bekar	82	160,25			
	Diğer	4	205,63			

**p>0.05

Çalışma grubunun iletişim becerilerinin öğretmenlerin sahip olduğu çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığına bakıldığı Kruskal Wallis H testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Bu sonuçlara göre çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin sahip olduğu çocuk sayısı, iletişim becerileri üzerinde etkili olmamaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Öğretmenlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Sahip Olunan Çocuk Sayısı	N	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p
İletişim Becerileri	1	77	149,21	3	3,046	0,385**
	2	100	159,24			
	3 ve üzeri	9	190,72			
	Çocuk yok	118	146,02			
Konuşma (Alt Boyut-1)	1	77	152,29	3	5,147	0,169**
	2	100	163,36			
	3 ve üzeri	9	186,28			
	Çocuk yok	118	140,86			
Dinleme (Alt Boyut-2)	1	77	147,4	3	1,938	0,572**
	2	100	158,01			
	3 ve üzeri	9	183,28			
	Çocuk yok	118	148,82			
Empati (Alt Boyut-3)	1	77	146,08	3	1,749	0,679**
	2	100	160,77			
	3 ve üzeri	9	155,67			
	Çocuk yok	118	149,44			
Mesaj (Alt Boyut-4)	1	77	159,86	3	0,801	0,633**
	2	100	150,23			
	3 ve üzeri	9	177,61			
	Çocuk yok	118	147,71			

◆ Emine Ayça Ceylan / Didem Kılıç Mocan

Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	1	77	145,4	3	3,101	0,373**
	2	100	149,69			
	3 ve üzeri	9	196,44			
	Çocuk yok	118	156,16			

**p>0.05

Tablo 6'da çalışma grubunun iletişim becerilerinin mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının incelendiği Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P
İletişim Becerileri	0-1	21	172,31	5	7,907	0,161**
	2-5	102	138,66			
	6-10	110	156,25			
	11-15	43	150,64			
	16-20	15	154,10			
	21 ve üzeri	13	201,69			
Konuşma (Alt Boyut-1)	0-1	21	177,45	5	13,428	0,02*
	2-5	102	137,99			
	6-10	110	156,55			
	11-15	43	161,34			
	16-20	15	113,77			
	21 ve üzeri	13	207,19			
Dinleme (Alt Boyut-2)	0-1	21	160,62	5	6,245	0,283**
	2-5	102	143,76			
	6-10	110	151,38			
	11-15	43	148,65			
	16-20	15	183,13			
	21 ve üzeri	13	194,77			

Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin İletişim Beceri Düzeylerinin İncelenmesi ◆

Empati (Alt Boyut-3)	0-1	21	171,95	5	10,023	0,075**
	2-5	102	138,51			
	6-10	110	157,66			
	11-15	43	152,45			
	16-20	15	135,3			
	21 ve üzeri	13	207,19			
Mesaj (Alt Boyut-4)	0-1	21	167,1	5	1,654	0,895**
	2-5	102	144,96			
	6-10	110	154,82			
	11-15	43	152,58			
	16-20	15	162,4			
	21 ve üzeri	13	156,77			
Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	0-1	21	168,74	5	1,331	0,932**
	2-5	102	148,44			
	6-10	110	152,4			
	11-15	43	152,88			
	16-20	15	145,8			
	21 ve üzeri	13	165,42			

*p <0.05 **p>0.05

Tablo 6'da görüldüğü üzere çalışma grubunun genel olarak iletişim becerilerinin mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Konuşma alt boyutunda ise anlamlı bir farklılık olduğu diğer alt boyutlarda ise mesleki kıdem değişkeninin anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmüştür. Yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre konuşma alt boyutundaki bu farklılaşmanın mesleki kıdem değişkeninde 21 ve üzeri mesleki kıdem lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 7'de çalışma grubunun iletişim becerilerinin sınıf mevcudu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının analiz edildiği Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre çalışma grubunun iletişim becerilerinin sınıf mevcudu değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Konuşma alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu diğer alt boyutlarda ise sınıf mevcudu değişkeninin anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmüştür.

Tablo 7. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Sınıf Mevcudu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
İletişim Becerileri	10-15	113	137,79	2	4,254	0,119**
	16-20	132	160,09			
	21 ve üzeri	56	156,21			
Konuşma (Alt Boyut-1)	10-15	113	134,49	2	7,162	0,028*
	16-20	132	158,1			
	21 ve üzeri	56	167,59			
Dinleme (Alt Boyut-2)	10-15	113	135,44	2	5,967	0,051**
	16-20	132	159,34			
	21 ve üzeri	56	162,73			
Empati (Alt Boyut-3)	10-15	113	141,41	2	2,308	0,315**
	16-20	132	157,27			
	21 ve üzeri	56	155,58			
Mesaj (Alt Boyut-4)	10-15	113	152,92	2	2,676	0,262**
	16-20	132	156,45			
	21 ve üzeri	56	134,29			
Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	10-15	113	147,62	2	0,385	0,825**
	16-20	132	151,69			
	21 ve üzeri	56	156,19			

*p <0.05

**p>0.05

Tablo 7’de görüldüğü üzere sınıf mevcudu değişkenine göre konuşma beceri puanlarında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre farklılığın 21 ve üzeri çocuk sınıf mevcudu lehine olduğu görülmüştür.

Tablo 8’de çalışma grubunun iletişim becerilerinin çalışılan yaş grubu değişkenine göre farklılığına bakılan Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre çalışma grubunun iletişim becerilerinin, çalışılan yaş grubu değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 8. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Çalışılan Yaş Grubu Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Çalışılan Yaş Grubu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
İletişim Becerileri	36-48	17	173,41	2	1,445	0,486**
	48-56	139	147,04			
	56-72	145	152,17			
Konuşma (Alt Boyut-1)	36-48	17	154,94	2	2,91	0,233**
	48-56	139	141,94			
	56-72	145	159,22			
Dinleme (Alt Boyut-2)	36-48	17	142,68	2	0,24	0,887**
	48-56	139	150,1			
	56-72	145	152,84			
Empati (Alt Boyut-3)	36-48	17	148,24	2	0,98	0,613**
	48-56	139	146,1			
	56-72	145	156,02			
Mesaj (Alt Boyut-4)	36-48	17	178,12	2	2,072	0,355**
	48-56	139	152,22			
	56-72	145	146,65			
Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	36-48	17	176,35	2	1,76	0,415**
	48-56	139	147,04			
	56-72	145	152,17			

**p>0.05

Tablo 9’da çalışma grubunun iletişim becerilerinin, mesleği seçme nedenine göre değişip değişmediğinin analiz edildiği Kruskal Wallis H testi sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre çalışma grubunun mesleği seçme nedeni değişkenine göre iletişim becerilerinin; konuşma, dinleme, empati, mesaj alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olduğu görülmüştür. Sözsüz iletişim alt boyutunda ise mesleği seçme nedeninin anlamlı farklılığı neden olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin İletişim Beceri Düzeylerinin Mesleği Seçme Nedeni Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Mesleği Seçme Nedeni	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
İletişim Becerileri	Çocuk sevgisi	194	168,77			
	İş garantisi	50	136,54	2	22,286	0,00*
	Sınav sistemi	59	109,97			
Konuşma (Alt Boyut-1)	Çocuk sevgisi	194	161,66			
	İş garantisi	50	149,06	2	9,23	0,01*
	Sınav sistemi	59	159,22			
Dinleme (Alt Boyut-2)	Çocuk sevgisi	194	165,99			
	İş garantisi	50	135,82	2	14,972	0,00*
	Sınav sistemi	59	119,72			
Empati (Alt Boyut-3)	Çocuk sevgisi	194	166,31			
	İş garantisi	50	140,52	2	17,478	0,00*
	Sınav sistemi	59	114,69			
Mesaj (Alt Boyut-4)	Çocuk sevgisi	194	161,99			
	İş garantisi	50	138,32	2	7,327	0,026*
	Sınav sistemi	59	130,75			
Sözsüz İletişim (Alt Boyut-5)	Çocuk sevgisi	194	156,81			
	İş garantisi	50	160,58	2	5,268	0,072**
	Sınav sistemi	59	128,92			

*p <0.05 **p>0.05

Tablo 9'a göre iletişim becerileri ve alt boyutlarında oluşan farklılıkların hangi grubun lehine olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucunda farklılık olan grupların tamamında çocuk sevgisi grubu puanlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerinin çeşitli demografik özellikler bakımından incelendiği bu çalışmanın sonucunda, iletişim becerilerinin cinsiyet, medeni durum, öğretmenlerin sahip olduğu çocuk sayısı, çalışılan yaş grubu, mesleki kıdem ve sınıftaki öğrenci sayısı değişkenleri tarafından anlamlı bir şekilde etkilenmediği belirlenmiştir.

Şahin ve arkadaşlarının (2012) okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerinin bazı değişkenler yönünden incelendiği araştırmasında, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerinde 'yaş', 'meslekteki hizmet süresi', 'sınıftaki çocuk

sayısı' değişkenleri yönünden anlamlı farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Şahin ve arkadaşlarının (2012) araştırması sonucunda yaş değişkeni iletişim beceri puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturmazken, Yılmaz'ın (2011) okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim beceri düzeylerini araştırdığı çalışmasında yaş değişkeninin iletişim beceri puanlarında anlamlı farklılık oluşturduğu rapor edilmiştir. İlgili araştırmada, 41 yaş ve üzerinde olan öğretmenlerin daha yüksek iletişim becerilerine sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu sonuç çalışmamızda elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmanın sonucunda da benzer şekilde iletişim beceri puanlarındaki farklılığın 41 ve üzeri yaş grubu lehine olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin yaşı ilerledikçe iletişim beceri puanlarının artması, iletişim becerilerinin tecrübeye dayalı olarak geliştiğini düşündürülebilir.

Bulut-Bozkurt'un (2004), sınıf öğretmenlerinin iletişim becerisi algılarını incelediği araştırmasının sonucunda, öğretmenlerin iletişim becerisi algılarının meslekteki hizmet yılı değişkenine göre farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Tepeli ve Arı (2011) ise araştırmalarında, okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal beceri düzeylerini incelemiştir. İlgili araştırmanın sonucunda, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin meslekteki hizmet yılı arttıkça iletişim puan ortalamalarının düştüğü belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonucunda ise mesleki kıdem değişkenine göre toplam iletişim beceri puanlarının farklılık göstermediği, bununla beraber konuşma alt boyutunda anlamlı bir farklılığa neden olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın 21 yıl ve üzeri kıdem grubunun lehine olması yıllar geçtikçe edinilen tecrübe ve öğretmenlerin yıl içinde aldığı eğitim seminerleri, okuduğu dergiler, kitaplar ve uygulamalı olarak daha çok çocukla birlikte olmaları bu farklılığın kıdemli öğretmenler lehine olduğunu düşündürmektedir.

Bulut-Bozkurt'un (2004) sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre iletişim becerisi "etkililik" ve "yeterlilik" alt boyutlarında daha yüksek bulunmuştur. Durukan ve Maden'in (2010) Türkçe öğretmenlerinin iletişim becerilerini incelediği araştırmada; cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızda ulaşılan sonuçlar ile paralellik göstermemektedir. Bu araştırmadaki çalışma grubunun çoğunluğunun kadın olması erkek öğretmenlerin az sayıda olması iletişim beceri puanlarında ve alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından sonuçları tam yansıtamamış olabilir. Diğer yandan alınan eğitimler ve seminerlerin aynı olması ve çocuklarla sürekli sınıf ortamında bulunulması cinsiyet değişkenine göre iletişim puanlarında farklılık olmamasının sebebi olarak açıklanabilir.

Şahin ve arkadaşları (2012) tarafından okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerinin bazı değişkenler yönünden incelendiği araştırmada, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerinde sınıftaki çocuk sayısı değişkeni yönünden anlamlı farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Bu araştırmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Sadece konuşma alt boyutunda sınıf mevcudu değişkeninin anlamlı farklılık

oluşturduğu görülmüştür. Konuşma beceri puanlarının sınıf mevcudu arttığında artması, sınıfta görülen iletişimde çeşitlilik oluşturmasından kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir.

Çelik ve Çağdaş (2010) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin empatik eğilim ve iletişim becerilerini incelemişlerdir ve araştırma sonucunda medeni durumun öğretmenlerin iletişim becerilerini etkilemediği ifade edilmiştir. Bozkurt-Bulut'un (2004) araştırmasında da sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinde medeni hal değişkeninin anlamlı bir farklılığa neden olmadığı rapor edilmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızın sonucuyla paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin aynı ortamlarda çalışmalarını aynı eğitimlerden yararlanmalarını sonucunda bu değişkenin iletişim becerilerinde fark yaratacak bir değişken olmadığını düşündürebilir.

Çağdaş ve Çelik (2010) tarafından okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelendiği araştırma sonuçlarında öğretmenin sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni ile ilgili elde edilen bulgularla, araştırma sonuçlarımız tutarlık göstermektedir. Çocuğu olan öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinin yüksek olması beklenebilir. Ancak iletişim beceri düzeylerinin, sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemesi; öğretmenlerin yaş grubu küçük olan çocuklarla çalışmalarından dolayı çocuklarla iletişim kurabilme yetisine sahip olmaları, aynı yaş grubu çocuklarla çalışmalarını ve aldıkları benzer eğitimden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada ulaşılan bir başka sonuca göre okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerinin çalışılan yaş grubu değişkeni tarafından anlamlı bir şekilde etkilenmediği belirlenmiştir. Anaokullarında görev yapan öğretmenler her sene farklı yaş gruplarıyla çalıştığı için farklı yaş gruplarıyla iletişim kurmayı önceden deneyimlemiş olmaktadır, anasınıflarında ise artık 4+4+4 eğitim sisteminden kaynaklı farklı yaş gruplarının aynı sınıflarda bulunması sebebiyle iletişimin her ay grubundan çocukla yapılması öğretmenin iletişim becerilerini çeşitlendirdiğini düşündürmektedir.

Araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sınıf içerisinde çocuklarla iletişim kurarken iletişim beceri düzeylerinin ve ölçeğin alt boyutları olan dinleme empati, mesaj ve konuşma becerilerinin mesleği tercih etme nedeni faktöründen etkilendiği ortaya konulmuştur. Bu farklılığın çocuk sevgisi lehine olduğu görülmüştür. Bu değişkene diğer çalışmalarda rastlanmamaktadır. Çocuk seven öğretmenlerin iletişim kurarken; çocuklara karşı daha empatik olacağı ve çocuklarla konuşup, dinlerken daha özenli davranışlar sergileyeceği, çocuklara sözsüz mesajlar verirken daha sevecen olacağı, mesajlarını daha anlaşılır vereceği düşünülmektedir. Buradan yola çıkılarak öğretmenlerin çocuk sevgisinin iletişim becerilerini etkilediği yorumlanabilir.

Öneriler

Araştırma sonuçlarının diğer ilgili çalışma sonuçlarından bazı noktalarda değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Bunun altında yatan sebepler araştırılabilir ya da bu değişkenler farklı öğretmen grupları üzerinde de araştırılarak daha kapsamlı ve genellenebilir sonuçlara ulaşılabilir. Okul öncesi eğitim öğretmenlerine iletişim becerileri konusunda uygulamaya dönük, iletişimin tüm boyutlarını içeren geniş kapsamlı eğitim programları ve konu ile ilgili eğitim seminerleri düzenlenebilir. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerileri farklı değişkenler açısından da ele alınabilir. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin iletişim becerilerini olumsuz etkileyen faktörler belirlenip iyileştirmeye yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- BALCI, S. (1996). **Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyine Etkisi**. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Samsun.
- BULUT BOZKURT, N. (2004). 'İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi', **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, C.2, S.4, ss.443-454.
- ÇELİK, E. VE ÇAĞDAŞ, A., (2010). 'Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Empatik Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi', **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.23, ss.23-38.
- ÇİLENTİ, K. (1998). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**, Kadıoğlu Matbaası, Ankara.
- DURUKAN, E. VE MADEN, S., (2010). 'Türkçe Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir İnceleme', **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, S.1, ss.59-74.
- ERBAY, F., ÖMEROĞLU, E. VE ÇAĞDAŞ, A. (2012). 'Öğretmen-Çocuk İletişimi Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Geçerlik Güvenirlik Çalışması', **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi**, C.12, S.4, ss.3165-3172.
- GÜRKAN, T. (2005). **Öğretmen Nitelikleri, Görev ve Sorumlulukları, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular**, Morpa Yayınları, İstanbul.
- KÖKSAL AKYOL, A., VE KOÇER ÇİFTÇİBAŞI, H. (2005). 'Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empatik Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi (The Determination of The Empathy Skills of Early Childhood Teacher Candidate)', **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, S.21, ss.13-23.
- PEHLİVAN, K. B. (2005). 'Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma', **İlköğretim-Online**, C.4, S.2, ss.17-23.
- POYRAZ, H., VE DERE, H. (2001). **Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri**, Anı Yayıncılık, Ankara.

◆ Emine Ayça Ceylan / Didem Kılıç Mocan

- ŞAHİN, D. VE ANLIAK, Ş. (2008). 'Okul Öncesi Çocuklarının Öğretmenleriyle Kurdukları İlişkiyi Algılama Biçimleri', **Eğitim Bilimleri ve Uygulama**, C.7, S.14, ss.215-230.
- TEPELİ, K. VE ARI, R. (2011). 'Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni ve Öğretmen Adaylarının İletişim ve Sosyal Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi', **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.26, ss.385-394.
- ŞAHİN, F., KANDIR, A., CAN YAŞAR, M. VE YAZICI, E. (2012). 'Okul Öncesi Öğretmenlerin İletişim Becerilerinin Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi', **İib International Refereed Academic Social Sciences Journal**, C.3, S.5, ss.95-108.
- YAVUZER, H. (2001). **Eğitim ve Gelişim Özellikleri ile Okul Çağı Çocuğu**, 7. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- YILMAZ, N. (2011). **Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri, Problem Çözme Becerileri ve Empatik Eğilim Düzeyleri**, Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla.
- ZEMBAT, R. (1999). **Okul Öncesi Eğitimde Program. Okul öncesi Eğitimde Temel Konular. Öğretmen El Kitabı**, Ya-Pa Yayınları, ss.49-71. İstanbul.